

## ОСНОВЕ ЧИТАЊА И ПИСАЊА

### Претходна испитивања

Испитивање способности свакога детета за говорно општење (способност за репродуковање краћег садржаја, умешност за слободно говорно комуницирање, богатство речника, одступања од књижевног језика, говорни недостаци); испитивање предзнања из читања и писања (познавање слова, читање и писање); формирање индивидуалних табела са резултатима испитивања ради уједначавања, одељења, избора метода и поступака и праћења напредовања ученика.

### Припрема за читање и писање

Вежбе у посматрању (визуелне вежбе) - запажање и одабирање значајних појединости; развијање аналитичког посматрања, тематски организовано посматрање предмета, биљака, животиња, птица, слика, цртежа и илустрација; задавање облика боја, положаја предмета и бића; уочавање покрета, динамике кретања, мимичких активности и гестикулације.

Вежбе у слушању (акустичке вежбе) - откривање и разликовање звукова, шума и тонова, разликовање говорних карактеристика (говора) наставника, друга, глумца и спикера. Неговање пажљивог слушања говорника и саговорника.

Развијање културе усменог изражавања: причање на основу посматрања и причање на основу низа слика; препричавање текста, луткарске представе, цртаног филма.

Формирање и усавршавање културе практичног комуницирања: навикавање на учтиву фразеологију и говорне конвенције; говорно сналажење у разним околностима.

Усвајање и развијање појма реченице, речи и гласа. Развијање осећања за основне говорне јединице.

Аналитичка, синтетичка и аналитичко-синтетичка вежбања.

Лексичка и синтаксичка вежбања: богаћење речника, активирање пасивног речника, анализа гласовне структуре речи. Вежбе артикулације - чист, јасан и правилан изговор свих гласова.

Моторичке вежбе: вежбање покрета руке, шаке и прстију, писање различитих црта и линија као основних елемената слова; једноставно и спонтано ликовно изражавање; усмерено и слободно цртање - у корелацији са захтевима из ликовне културе; спонтаност, доследност и функционалност у захтевима да се ученици умешно служе прибором за писање, цртање и сликање.

### Почетно читање и писање

Основни наставни приступ учењу читања и писања остварује се применом гласовне аналитичко-синтетичке методе. У њене структурне делове (приступне језичке активности, аналитичка и синтетичка вежбања за усвајање појма гласа, писање слова, читање одговарајућег текста и разговор о њему, писање речи и реченица и сл.) функционално и осмишљено интегришу се посебни поступци: одвојено, упоредно и комбиновано учење читања и писања, појединачно и групно усвајање слова - према слободном опредељењу учитеља и у зависности од датих наставних околности.

У околностима претходног стручног и организованог обезбеђења неопходних уџбеника и наставних средстава, учитељ се може одредити и за комплексни поступак у учењу читања и писања.

Увежбавање логичког читања на одговарајућим текстовима из буквара: правилан изговор свих гласова, правилно наглашавање речи, течно повезивање речи у реченици јачином и темпом

природнога говора. Осмишљено и подстицајно вредновање читања сваког ученика понаособ. Разговор о прочитаном.

Увежбавање графички правилног и естетски ваљаног (лепог) писања: појединачних слова, речи и реченица. Систематично и доследно остваривање хигијенских, техничких и практичних навика везаних за писање (правилно седење и држање тела, функционална употреба прибора за писање и сл.). Одмерено, примерено и подстицајно вредновање рукописа сваког ученика понаособ.

Посебна методичка брига усмерава се на ученике који већ имају извесна предзнања из читања и писања као и на оне ученике који заостају у стицању основне писмености.

### Усавршавање читања и писања

После усвајања основне писмености (оријентационо током првог полугодишта), наставља се увежбавање и усавршавање читања и писања и током другог полугодишта, до степена аутоматизованих радњи. Функционалним, осмишљеним и примереним повезивањем стечених знања и вештина, током усвајања почетног читања и писања, са одговарајућим програмским садржајима из осталих предметних подручја (граматика и правопис, лектира, језичка култура) начелно се омогућује ученику да на сваком часу говори, чита и пише.

## ЈЕЗИК

### Грамматика

Реченица; реч; глас и слово - препознавање. Уочавање улоге гласа у разликовању значења речи.

Разликовање реченице као обавештења, питања и заповести изговором (интонацијом) и препознавањем у тексту.

Изговор и писање гласова *ћ, ч, ђ, џ, х* и *р* ако ученицима причињавају тешкоће.

### Правопис

Употреба великог слова иа почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночлана).

Правилно потписивање (име, па презиме).

Употреба тачке на крају реченице. Место и функција упитника и узвичника у реченици.

## КЊИЖЕВНОСТ

### Лектира

*Лирика*

Народна песма: *Славујак*

Народна песма: *Божић шћайом байа*

Јован Јовановић Змај: *Маји*

Десанка Максимовић: *Хвалисави зечеви*

Григор Витез: *Нема за мачке школе*

Момчило Тешић: *Сликовница*

Мира Алечковић: *Вейар сејач*

Душан Радовић: *Јесења ђесма*

Стеван Раичковић: *Црпјанка*

Влада Стојиљковић: *Са мном има нека ђрешка*

Воја Царић: *Пролеће*

Љубивоје Ршумовић: *Ау, шћо је школа зјодна*

Владимир Андрић: *Хлеб*

Избор из поезије Јована Јовановића Змаја, Момчила Тешића, Десанке Максимовић и Григора Витеза

Избор из народне лирике (успаванке и шаљиве песме)

#### *Ећика*

Народна прича: *Свети Сава и ђаци* (Буквар)

Народна прича: *Голуб и ѓчела*

Доситеј Обрадовић: *Два јарца; Две козе*

Десанка Максимовић: *Бајка о лабуду*

Бранко Ђопић: *Сунчев ѓевач*

Тома Славковић: *Зећ и вук*

Божидар Тимотијевић: *Кад ѓролеће дође, све набоље ѓође*

Драган Лукић: *Јабука* (Буквар)

Езоп: *Лав и миш*

Лав Толстој: *Два груја*

Избор из народне епике (шаљиве приче, пословице, загонетке, брзалице)

#### *Драма*

Душан Радовић: *Тужибаба*

Лаза Лазић: *Цар и скићница*

Александар Поповић: *Неће увек да буде ѓрви* (Буквар)

*Појуларни и информативни текстови*

Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу

### **Читање текста**

Правилно и течно читање наглас речи, реченица и кратких текстова - провера разумевања прочитаног. Оспособљавање ученика да у читању уочавају и знаке интерпункције (тачка, упитник, узвичник). Поступно овладавање интонацијом обавештајних, упитних и узвичних реченица. Прилагођавање читања текстовној ситуацији брзо и споро читање).

Читање дијалогског текста - индивидуално и по улогама. Систематско, доследно и критичко вредновање ученичког читања.

Увођење ученика у читање у себи реченица и кратких текстова (након савладавања основних елемената технике читања наглас).

Активно слушање уметничког читања текста (звучни и видео записи).

Навикавање ученика на правилно дисање; стицање хигијенских навика при читању.

### **Тумачење текста**

Текстови из лектире користе се за усавршавање читања и писања и увођење ученика у основне појмове о књижевности.

Уочавање наслова, имена аутора, садржаја и илустрација у књизи.

Уочавање просторних и временских односа и битних појединости у описима бића и природе. Уочавање главних ликова, њихових особина и поступака. Запажање основних емоционалних стања (радосно, тужно, смешно). Појмови добро, зло.

Одговори на питања о прочитаном садржају (реченице, одељка, песме, приче, басне, бајке, драмског текста). Уочавање и разумевање карактеристичних реченица у тексту.

Систематично и поступно усвајање књижевних и функционалних појмова.

## Књижевни појмови

### *Лирика*

Песма; стих и строфа; основно осећање - на нивоу препознавања.

### *Епика*

Прича; догађај; место и време збивања.

Књижевни лик - изглед, основне етичке особине и поступци.

Пословица, загонетка - препознавање.

### *Драма*

Драмска игра. Драмска радња (на нивоу препознавања).

## ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

### Основни облици усменог и писменог изражавања

Препричавање - слободно и усмерено; препричавање краћих и једноставнијих текстова из буквара, читанке, часописа за децу, луткарских позоришних представа, цртаних филмова, радијских и телевизијских емисија за децу.

Причање о догађајима и доживљајима - слободно и усмерено: теме које се односе на ближе и шире окружење (непосредна околина, родитељски дом, школа, игра, излети; посете, сусрети); причање на основу стваралачке маште; причање према низу слика - поступно откривање слика, по логичном редоследу.

**Описивање предмета** - слободно и подстицањем: уочавање и именовање изразитих обележја једноставних предмета и омиљених играчака; описивање биљака и животиња; описивање биљака на основу заједничког посматрања; слободно описивање животиње љубимца и описивање животиња па основу заједничког посматрања. Описивање предмета, биљака и животиња на основу личног искуства/сећања и знања из предмета *Свети око нас*.

### Усмена и писмена вежбања

*Орџоејске вежбе*: правилан изговор гласова, сугласничких група, речи, ономатопеја, брзалица.

*Орџоџрафске вежбе*: преписивање речи и кратких реченица са датим задатком; проверавање и вредновање уредности и читкости писања.

*Дикџаџи* за примену правописних правила. Аутодиктат.

*Лексџичке вежбе*: грађење речи; синоними; антоними; речи са умањеним и увећаним значењем и сл.

*Синџаксџичке вежбе*: усмерено и самостално састављање реченица; реченице са допуњавањем; реченице од задатих речи и сл.

Одгонетање и решавање ребуса.

Казивање напамет научених текстова (лирских и епских).

Сценско импровизовање драмског/драматизованог текста.

Служење речником и писање/стварање сопственог речника.

Конвенционални језички стандарди у усменом општењу (са непознатим и одраслим саговорником - употреба речи Ви из поштовања и учтивости); писање честитке.

Израда домаћих писмених задатака (до пет) и њихова анализа на часу - у другом полугодишту.